

ВІДГУК

офіційної опонентки

докторки юридичних наук, професорки, завідувачки кафедри адміністративного права та судочинства Західноукраїнського національного університету, Кравчук Мар'яни Юріївни, на дисертацію Ярусевич Анни Сергіївни за темою «Адміністративно-правовий статус суб'єктів управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі», яка подана на захист до разової спеціалізованої вченої ради у Сумському державному університеті на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дисертаційного дослідження та її зв'язок з планами відповідних галузей наук.

Оборонно-промисловий комплекс є сферою важливого стратегічного значення для будь-якої країни, особливо в умовах збройного конфлікту чи військової загрози. Розвинутий оборонний промисловий комплекс дозволяє країні забезпечити оборону та захист важливих інфраструктурних об'єктів, а також реагувати на потенційні загрози. Оборонний сектор може стати джерелом інновацій та технологічного прогресу, що сприяє розвитку високотехнологічних галузей. Великі інвестиції у дослідження та розробки в оборонній сфері часто призводять до створення нових технологій, які потім можуть бути використані в цивільних галузях економіки. Розвиток оборонно-промислового комплексу включає у себе не тільки промисловість, але й наукові дослідження, технологічні інновації та кадровий потенціал. Адже, такі дослідження в області оборонно-промислового комплексу допомагають країні «розуміти» стратегічні потреби в обороні та розвивати відповідні виробничі потужності. Це важливо для стратегічного планування та забезпечення адекватного реагування на зміни у геополітичному середовищі. У випадку воєнного стану, країна повинна бути здатна мобілізувати всі

ресурси оборонно-промислового комплексу для швидкого та ефективного реагування на загрози.

У дисертації розглядається адміністративно-правовий статус суб'єктів управління державної власності в оборонно-промисловому комплексі, що визначає ефективність функціонування оборонної промисловості та забезпечення національної безпеки. Управління об'єктами державної власності вимагає особливого підходу через їх стратегічність. Дослідження адміністративно-правового статусу суб'єктів управління дозволяє розробити ефективні механізми управління, забезпечуючи оптимальне використання ресурсів та врахування національних інтересів. Крім того, Україна, як і будь-яка країна, постійно розвиває свої законодавчі рамки. Дослідження адміністративно-правового статусу суб'єктів управління є важливим етапом у вдосконаленні та адаптації правових норм для оптимального функціонування оборонно-промислового комплексу. Дослідження такого типу також дозволяє адаптувати найкращі практики міжнародного досвіду управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі.

Отже, дисертація є актуальною, оскільки вона вирішує питання, які мають стратегічне значення для України, сприяючи покращенню управління оборонно-промисловим комплексом і підвищенню ефективності його функціонування.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, схвалених Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019; Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2021-2025 роки, затвердженої Постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 26 березня 2021 року; Стратегії реформування державного управління України на 2022-2025 роки, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України № 831-р від 21 липня 2021 року; науково-дослідної теми

Навчально-наукового інституту права Сумського державного університету «Концептуальні засади реформування системи правоохоронних органів у сучасних умовах трансформації нагляду і контролю щодо забезпечення економічної безпеки України» (номер державної реєстрації – 0120U100474).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, полягає у тому, що, на підставі дослідження значної кількості законодавчих актів та літературних джерел, у роботі сформульовані основні положення щодо адміністративно-правового статусу суб'єктів управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі.

Мета дисертаційної роботи полягає у тому, щоб на підставі узагальнення правових норм і наукових праць розкрити адміністративно-правовий статус суб'єктів управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі. А також на основі цього досвіду визначити основні недоліки такого управління й окреслити способи його вдосконалення.

Для досягнення зазначеної мети в дисертаційному дослідженні досить логічно було поставлено виконання наступних завдання: виділити етапи та періоди становлення суб'єктів управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі; охарактеризувати теоретичні основи визначення понятійно-категоріального апарату адміністративно-правового статусу суб'єкта управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі; розкрити повноваження Кабінету Міністрів України як структурного елемента управління об'єктами державної власності оборонно-промислового комплексу; охарактеризувати Державний концерн «Укроборонпром» та акціонерне товариство «Українська оборонна промисловість» як уповноваженого суб'єкта господарювання з управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі; визначити передумови та стан реформування системи управління у сфері оборонно-промислового комплексу; сформулювати перспективні напрямки

вдосконалення управлінської діяльності в оборонно-промисловому комплексі.

Науково-теоретичне підґрунтя дослідження становлять наукові праці фахівців у галузі філософії, теорії держави і права, адміністративного права, інших галузевих правових наук. Нормативною основою дослідження є Конституція України, кодифіковані нормативно-правові акти, закони і підзаконні акти, нормами яких прямо чи опосередковано визначено систему управління у сфері оборонно-промислового комплексу. Інформаційну й емпіричну основу дослідження становлять узагальнення практики діяльності правоохоронних органів, довідкові видання, статистичні матеріали, а також власний практичний досвід.

Оформлення дисертації відповідає вимогам, що висуваються до такого виду робіт і наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації». Зміст дисертації свідчить про написання її українською мовою у науковому стилі.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що дисертаційна робота є одним із перших комплексних досліджень, яке, ґрунтуючись на нормативно-правових актах законодавства, наукових здобутках учених різних часів, є комплексною спробою визначити адміністративно-правовий статус суб'єктів управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі, а також, зважаючи на вітчизняний досвід, виокремити історико-правові засади організації управління військово-промисловим комплексом України й запропонувати напрямки вдосконалення та способи підвищення ефективності функціонування суб'єктів управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі. Результатом проведеної роботи стала низка сформульованих наукових висновків і рекомендацій.

З урахуванням досліджених підходів багатьох науковців та нормативних документів дисертантка влучно зауважила, що перетворення

державного концерну «Укроборонпром» на Акціонерне товариство «Українська оборонна промисловість» є початком нового етапу (четвертого) становлення органів управління оборонно-промисловим комплексом України, який варто охарактеризувати становленням процесів корпоратизації та впровадження принципів корпоративного управління у сферу оборонної промисловості (стор. 90).

Важливим є й авторський підхід щодо вдосконалення визначення поняття «суб'єкта управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі», яке потрібно визначити як систему державного управління, наділену компетенцією і державно-владними повноваженнями щодо реалізації прав держави як власника об'єктів в оборонно-промисловому комплексі, пов'язаних із володінням, користуванням і розпорядженням ними, у межах, визначених законодавством України, з метою задоволення потреб безпеки та оборони держави.

Особливої уваги заслуговує авторська позиція стосовно визначення адміністративно-правового статусу суб'єкта управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі, під яким мається на увазі функціональне становище органів управління об'єктами державної власності, що визначається правовими, інструментальними та організаційними елементами, які у взаємопов'язаній конструкції розкривають місце, особливості впливу та умови діяльності таких органів у сфері управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі (стор. 155).

Цікавим видається й пропозиція, згідно якої під час визначення моделі управління підприємством із сфери оборонно-промислового комплексу варто дотримуватися підходу, що зможе забезпечити найбільш оптимальний вибір потрібної моделі управління, керуючись пріоритетами задоволення потреб національної безпеки та оборони держави, подальшим забезпеченням

оперативної координації діяльності підприємств оборонно-промислового комплексу (стор. 185).

Заслугове на увагу і положення дисертації, де обґрунтовані та запропоновані способи підвищення ефективності функціонування суб'єкта управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі (стор. 202).

Значення для науки і практики отриманих результатів. Сформульовані й обґрунтовані у дисертації висновки та положення можуть бути використані в практичній діяльності, науково-дослідній сфері – положення та висновки дисертації є основою для розробки подальших напрямів удосконалення адміністративно-правового статусу суб'єктів управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі. Крім того, результати дослідження були використанні і для освітнього процесу.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність. Ознайомлення зі змістом дисертації дає підставу для твердження, що вона характеризується логічним і чітким змістовим наповненням, науково коректними та переконливими висновками. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, що містять десять підрозділів, висновків до розділів та загальних висновків і списку використаних джерел.

У першому розділі дисертації «Історико-правові засади організації управління військово-промисловим комплексом України» досліджено: генезу розвитку нормативно-правового регулювання повноважень Державного комітету України по оборонній промисловості і машинобудуванню та Міністерства машинобудування, військово-промислового комплексу та конверсії; генезу розвитку нормативно-правового регулювання повноважень Міністерства промислової політики України, Державного комітету промислової політики України та Державної комісії з питань оборонно-промислового комплексу України; генезу розвитку нормативно-правового

регулювання повноважень Укроборонпрому та Мінстратегпрому, а також генезу розвитку нормативно-правового регулювання повноважень Акціонерного товариства «Українська оборонна промисловість».

У другому розділі дисертації «Види суб'єктів управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі» здійснено глибокий та критичний аналіз теоретичних основ визначення понятійно-категоріального апарату адміністративно-правового статусу суб'єкта управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі, а також повноважень окремих суб'єктів (Кабінету Міністрів України, Державного концерну «Укроборонпром» та Акціонерного товариства «Українська оборонна промисловість»).

У третьому розділі дисертації «Напрями реформування та підвищення ефективності діяльності суб'єкта управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі» окреслено передумови та охарактеризовано стан реформування системи управління у сфері оборонно-промислового комплексу, а також на основі здійсненого аналізу запропоновано напрями підвищення ефективності функціонування суб'єкта управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі. Особливий науковий інтерес, безперечно, становить авторська пропозиція визначення основним способом підвищення ефективності функціонування суб'єкта управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі, зважаючи на державну політику корпоратизації та корпоративного управління, – запровадження дієвого контролю з боку органів державної влади із встановленням критеріїв ефективності управління корпоративними правами держави. А також позиція, що головними державними пріоритетами, які потрібно брати до уваги під час визначення ефективності управління державними пакетами акцій у сфері оборонно-промислового комплексу та його суб'єкта

управління, є виконання господарськими товариствами функцій підтримки національної безпеки й обороноздатності.

Позитивно слід відмітити кількість наукових публікацій автора та апробацію результатів дисертаційного дослідження. Результати дисертації висвітлено у 8 авторських публікаціях, серед яких 3 статей – у наукових фахових виданнях України, 1 стаття – у міжнародному виданні та 4 тез доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях.

Академічна доброчесність. Під час вивчення тексту дисертаційного дослідження та наукових праць Ярусевич Анни Сергіївни фактів порушення академічної доброчесності не було встановлено, саме тому можна зробити висновок, що дисертація на тему «Адміністративно-правовий статус суб'єктів управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі» є оригінальним науковим дослідженням.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. У цілому, позитивно оцінюючи дисертацію Ярусевич Анни Сергіївни, слід звернути увагу на деякі спірні, дискусійні положення і висловити окремі зауваження, як підґрунтя для обговорення під час захисту:

1. На сторінці 78 дисертації авторка зауважує, що нормативне регулювання діяльності державного господарського об'єднання як суб'єкта управління оборонно-промисловим комплексом здійснювалося від підзаконних нормативно-правових актів (указів Президента України та рішень Уряду) до законів, зокрема Закону України «Про особливості управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі» від 16 червня 2011 року № 3531-VI. Вважаємо, що дана авторська позиція потребує додаткового підтвердження та обґрунтування.

2. На сторінках 100-102 дисертації, досліджуючи теоретичні основи визначення понятійно-категоріального апарату адміністративно-правового статусу суб'єкта управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі, Ярусевич А. С. аналізує поняття «оборонно-

промисловий комплекс» і «військово-промисловий комплекс». Разом із тим потребує додаткової аргументації авторська позиція щодо розмежування цих понять.

3. На сторінці 169 дисертації авторка наголошує на ризиках можливої поспішної корпоратизації оборонно-промислового комплексу та перетворення організаційно-правової форми, зокрема концерну в акціонерне товариство. Однак, це твердження потребує детальнішого уточнення та конкретизації. Авторка мала би розглянути та розкрити конкретні аспекти цих ризиків, такі як можливі наслідки для ефективності оборонної галузі та вплив на стратегічні цілі Концерну. Доцільно було б детальніше проаналізувати можливі наслідки даного процесу для всіх зацікавлених сторін.

4. У 3 Розділі дисертації аналізуються основні проблемні аспекти у діяльності обороно-промислового комплексу України та на їх основі здобувачкою пропонуються способи підвищення ефективності функціонування суб'єктів управління об'єктами державної власності в обороно-промисловому комплексі. Вбачається, що доцільно було б більш системно та структуровано подати інформацію як про ключові проблемні аспекти, так і про напрями удосконалення, а також визначити кореляційні зв'язки між ними.

5. У дослідженні авторка зазначила, що після корпоратизації Державного концерну «Укроборонпром», державне майно, яке ввійшло до статутного капіталу Акціонерного товариства «Українська оборонна промисловість», набуло статусу «майно акціонерного товариства» та втратило статус «державне майно». На даний час деякі підприємства в Україні уже перетворені. Враховуючи викладене, доречно було б описати процеси корпоратизації на конкретних прикладах підприємств.

6. У тексті роботи наявні поодинокі граматичні помилки і неточності.

